

Hesablama Palatasının 2016-cı il fəaliyyətinə rəy

İnqilab Əhmədov

11 iyul 2017, Bakı

İNTOSAI təməl prinsipləri

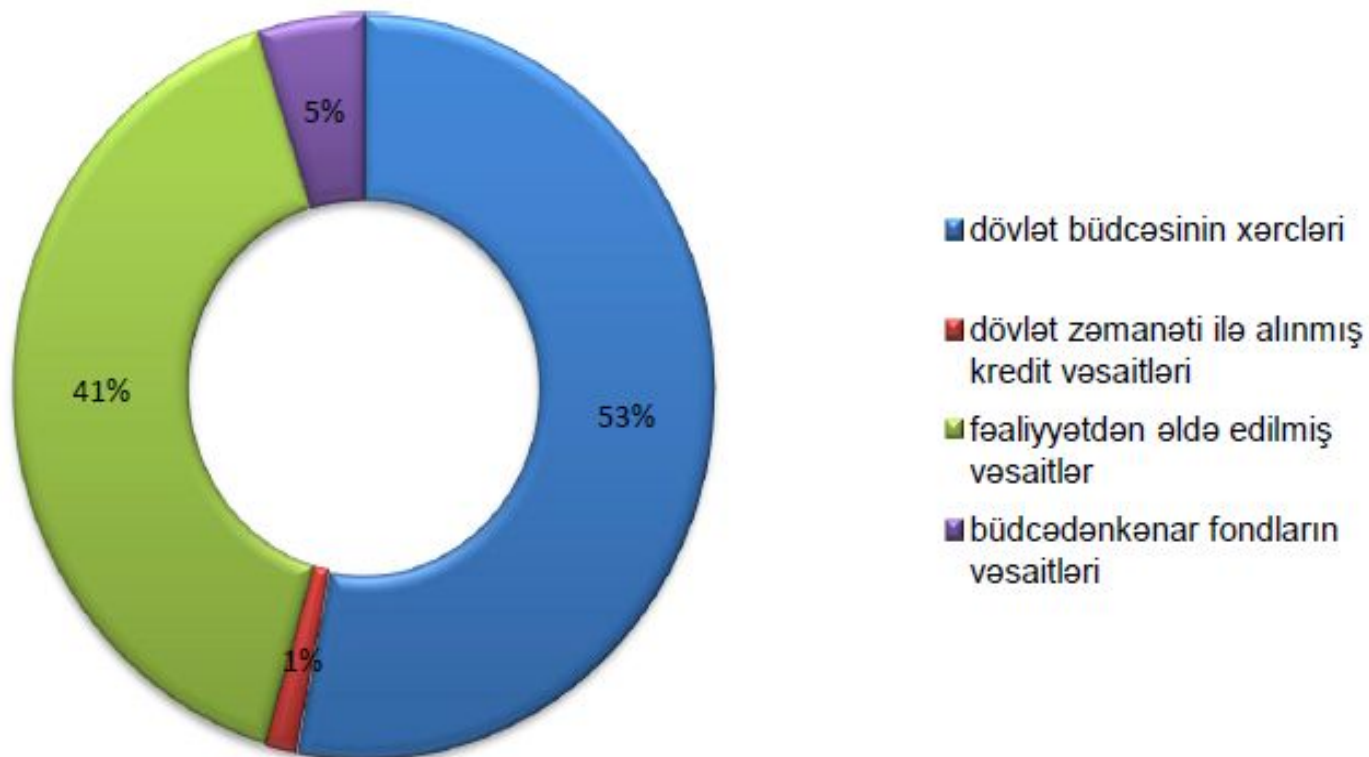
- Müstəqillik
- Dövlət qurumlarının hesabatlılığının təmin edilməsi
- Bütün maraq tərəfləri ilə effektiv kommunikasiya
- Şəffaflıq

Dövlət sazişləri və ictimai işlər (Lima bəyannaməsindən çıxarış)

- Dövlət qurumları tərəfindən həyata keçirilən əsas işlər və istifadə edilən vəsait auditdən keçməlidir.
- Tenderlərin keçirilməsi əlverişli qiymət və keyfiyyətin əldə edilməsi üçün əsas prosedurlardan biridir. HP tenderlərin keçirilməməsinin səbəblərini araşdırmalıdır.
- İctimai işlərin auditi zamanı HP işləri tənzimləmək üçün müvafiq standartları tətbiq etməlidir.
- İctimai işlərin auditi yalnız ödənişlərin vaxtında həyata keçirilməsini yox, həm də tikinti–quraşdırma işlərinin effektivliyini və keyfiyyətini əhatə etməlidir.

HP Audit fəaliyyəti

Şəkil 1. 2016-cı ildə nəzarət tədbirləri ilə əhatə olunmuş vəsaitlərin bölgüsü, %-lə

Qeyd: Dövlət zəmanəti ilə cəlb edilmiş xarici kredit vəsaitləri də şəkildə manatın USD-yə olan orta illik məzənnə nəzərə alınmaqla verilmişdir.

HP-nin 2016-cı ildə yoxlamalarının funksional təsnifatı

Cədvəl 1. Nəzarət tədbirlərinin və əhatə olunmuş vəsaitin funksional təsnifat üzrə strukturu

	Bölmələrin adı	Auditin sayı	əhatə edilmiş məbləğ, min manatla	əhatə edilmiş məbləğdə xüsusi çəkisi, %
1	Ümumi dövlət xidmətləri	25	153565,4	5,1
2	Müdafiə			
3	Məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluq			
4	Təhsil	10	310654,8	10,3
5	Səhiyyə	5	61311,5	2,0
6	Sosial müdafiə və sosial təminat	6	595153,9	19,7
7	Mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi və digər kateqoriyalara aid edilməyən sahədə fəaliyyət	4	158609,3	5,3
8	Mənzil və kommunal təsərrüfatı	15	151165,9	5,0
9	Yanacaq və enerji	1	5349,5	0,2
10	Kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı, balıqçılıq, ovçuluq və ətraf mühitin mühafizəsi	3	40469,6	1,3
11	Sənaye, tikinti və faydalı qazıntılar	18	1097900,8	36,4
12	Nəqliyyat və rabitə	3	98473,6	3,3
13	İqtisadi fəaliyyət	3	158121,7	5,2
14	Əsas bölmələrə aid edilməyən xidmətlər	16	186660,3	6,2

Qeyd: Hesabat dövründə 1 auditin əhatəsinə orta hesabla funksional təsnifatın 2 bölməsi düşmüşdür. Bəzi audit ilə orta göstəricidən daha çox bölmə əhatə olunmuş, o cümlədən 4 nəzarət tədbirində 5 və daha çox funksional bölmə əhatə edilmişdir.

HP-nin aradığı nöqsanlar

Hesabat dövründə həyata keçirilmiş nəzarət tədbirlərinin nəticələri əsasında müəyyən edilmiş nöqsanların təsnifat üzrə təhlili göstərir ki, ümumilikdə, qurumlar tərəfindən qeyd edilmiş istiqamətlər üzrə 825 halda nöqsana yol verilmişdir (Şəkil 2).

Şəkil 2. Nöqsan təsnifatı üzrə nöqsanların sayı və ümumi məbləğdə xüsusi çəkisi, %-lə

Dövlət satınalmaları üzrə nöqsanlar

Cədvəl 3. Dövlət satınalmaları keçirilən zaman qurumlar tərəfindən yol verilmiş əsas nöqsanlar.

	Nöqsanlar	Hal	Məbləğ (min manat)
1	tender qiymətindən baha satın alınma	27	359,8
2	bank zəmanəti alınmadan avans ödənilməsi	15	9460,2
3	müqavilənin müvafiq qaydada tərtib edilməməsi	133	31949,6
4	zərurət olmadan birmənbədən satınalma metodunun tətbiqi	5	902,1
5	satınalma prosedurları tam keçirilmədən bağlanmış müqavilələr	740	46744,5
6	ixtisas göstəriciləri uyğun olmayan podratçılarla müqavilələrin bağlanması	136	25584,0
7	açıq tender metodu istifadə edilməli olduğu halda digər metodlardan istifadə	67	23619,7
8	məbləğ məhdudiyyətinin aradan qaldırmaq məqsədi ilə müvafiq xərc maddəsi üzrə bir il ərzində nəzərdə tutulmuş vəsaitin ayrı-ayrı müqavilələrə bölünməsi	391	15193,5

Büdcədən kənar dövlət fondlarının vəsaitləri üzrə nöqsanlar

- Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun Şəki və Lənkəran şəhər, Suraxanı və Ağcabədi rayon şöbələrində audit həyata keçirmişdir.
- ... bəzi hallarda pensiya təyin edilməsi üçün tələb olunan sığorta stajına malik olmadan təyinat aparılmasına yol verilmişdir. Nəticədə şöbələr üzrə ümumilikdə 95,6 min manat məbləğində artıq, 4,2 min manat məbləğində əskik pensiya ödənişi həyata keçirilmişdir.

Bərpa edilmiş vəsait

Şəkil 4. 2014-2016-cı illərdə bərpa edilmiş vəsaitlər

HP-nin Dövlət Büdcəsi ilə bağlı fəaliyyəti

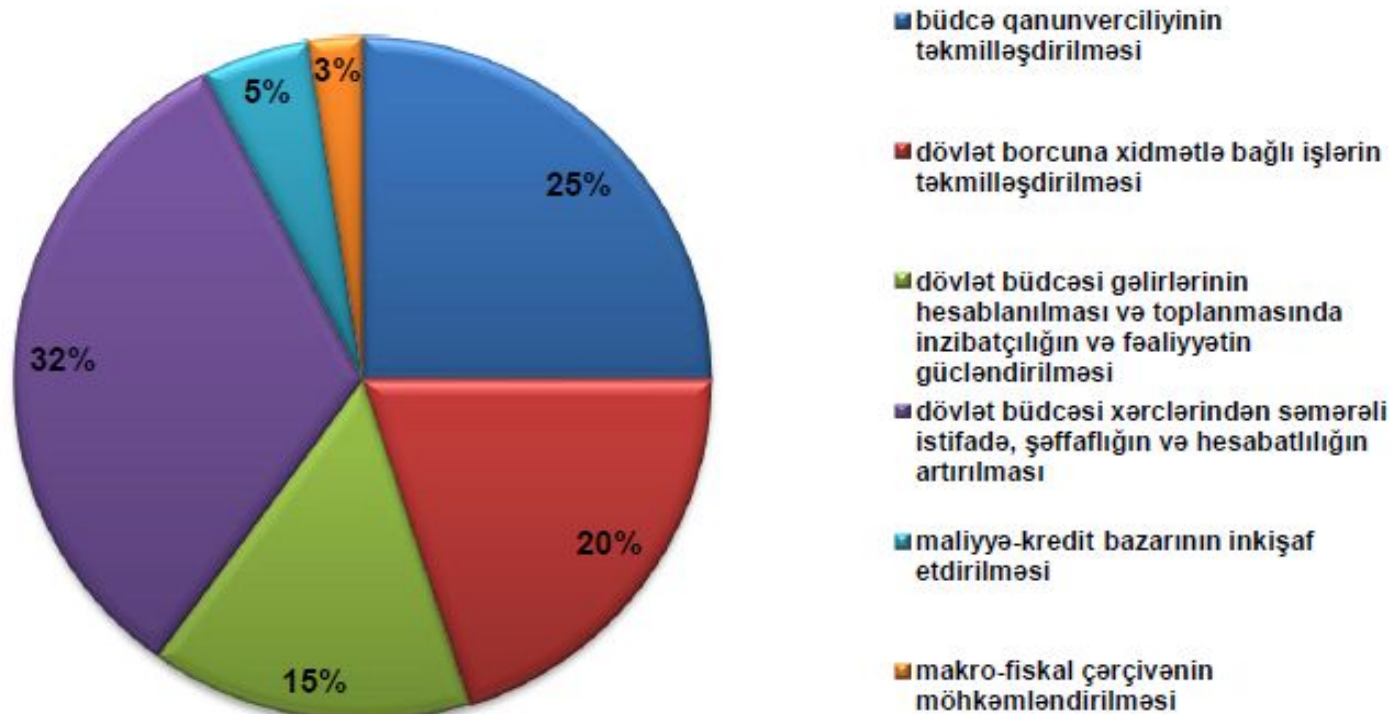
- Büdcə layihəsinin zamanında MM-ə təqdim edilməsi
- Sənədlərin online yerləşdirilməsi
- Büdcənin il ərzində qeyri bərabər icrası (əsasən ilin sonunda xərcləmələr)
- Proqram büdcənin tətbiqi

HP-nin Dövlət Büdcəsi ilə bağlı fəaliyyəti (təkliflərdən çıxarış)

- 8. Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə transfertlərin büdcə qaydaları əsasında həyata keçirilməsini;
- 9. Büdcə təşkilatı kimi fəaliyyət göstərən Səhmdar Cəmiyyətlərin hüquqi statusuna yenidən baxılması və bu statusun vergi öhdəlikləri ilə tənzimlənməsini;
- 10. Cari xərclərin qeyri-neft gəlirləri hesabına ödənilməsi ilə bağlı tədbirlərin davam etdirilməsini;

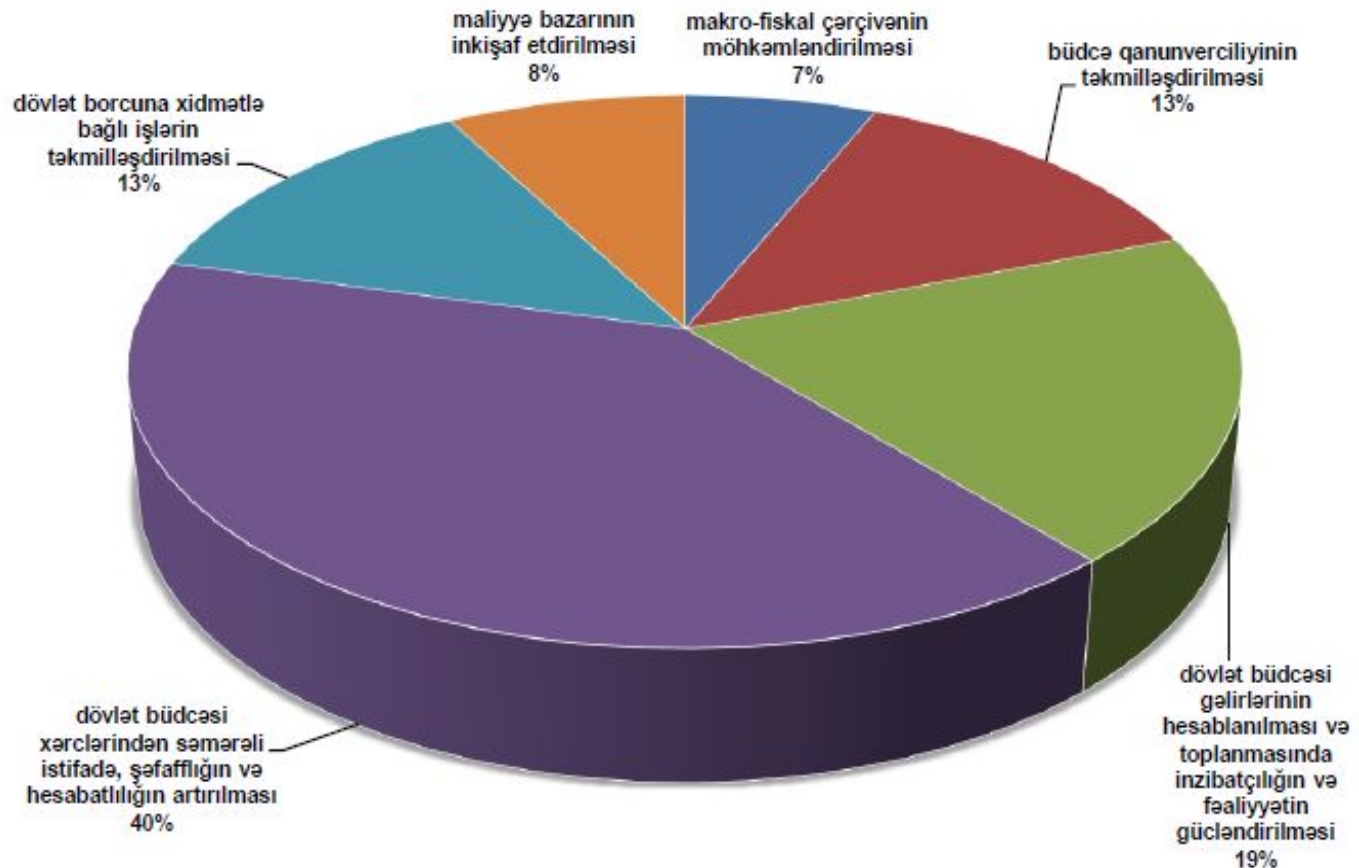
HP-nin Dövlət Büdcəsi ilə bağlı təklifləri

Şəkil 5. Rəydə təqdim edilmiş təkliflərin istiqamətlər üzrə bölgüsü, faizlə

HP təklifləri: istiqamətlər üzrə bölgü

Şəkil 6. Təkliflərin istiqamətlər üzrə bölgüsü, faizlə

Açıq Büdcə Sorğusu –HP

- 142 sualdan 16-ı HP-ya aiddir;
- Hansı növ audit aparılır: maliyyə, performance, uyğunluq;
- Büdcədən kənar fondlar HP tərəfindən audit olunurmu? (2/3)
- Təklif və iradlara reaksiya və yaxşılaşma (follow up);
- İctimai dinləmələr.

Nəticə

- Yoxlama və nəzarət əsasən kiçik maliyyə tutumlu qurumları əhatə edir.
- İri dövlət vergi ödəyiciləri demək olar ki, HP-nin nəzarətindən kənardadır.
- Dövlət büdcəsi ilə bağlı rəy makroiqtisadi qiymətləndirmə xarakteri daşıyır.
- Büdcəyə rəydə kənar faktorların təsirləri şişirdilir, daxili –immanent təsirlər kölgədə qalır.
- HP-nin vətəndaşlarla kommunikasiya problemi mövcuddur.

Suallar

- HP hansı prinsiplə növbəti ilin yoxlama nəzarət fəaliyyətini planlaşdırır?
- Yoxlama keçirilən təşkilatların adları hansı prinsiplə siyahıya salınır?
- Niyə daha çox kiçik kalibrli yoxlamalara üstünlük verilir?
- Nöqsanların təkrarlanması (eyni təşkilatda) nə ilə izah edilir?

Tövsiyyələr

- İri dövlət səhmdar cəmiyyətlərinin maliyyə systemsizliyi ilə bağlı çıxış yolları.
- İctimaiyyətlə müntəzəm müzakirələr.
- Dövlət büdcəsi ilə bağlı rəylərin hazırlanmasında kritik yanaşma.
- Beynəlxalq qiymətləndirmə meyarlarının öyrənilməsi və reytingə irəliləyişlərə nail olma.
- Hesabat və məlumatların tərcüməsi.

Təşəkkür edirəm!